

ziet, waarin alles zijn plaatsje vindt", „Zelfs God kan daar ook nog wel bij, demoods, desverlangd".

Die laatste grimmige volzin is van de Henkels; en dat is maar gelukkig, want je merkt eruit, dat hij den archaeoloog toch maar amper kan verdragen, bij de bespreking van het wonder, dat God zijn volk een smallen weg bereid heeft door zijn sterken arm.

Maar nu — tegenover den archaeoloog de keukenmeid.

Die archaeoloog (beroepshalve) moet er niet door. Het keukenmeisje wel. „Zij met al de anderen" (zegt de schrijver; gelukkig krijgt de archaeoloog toch ook nog een kansje achteraf...). En zie — terwijl nu de archaeoloog gaat betoogen, daar gaat het keukenmeisje zingen. „Van haar nu zeggen de oude Rabbijnen, dat aan het strand van de Rode Zee een doodgewone keukenmeid van Gods heerlijkheid precies evenveel en niet minder kreeg te aanschouwen dan het zeldzame deel was van de extatische vizionair Ezechiel in diens meest vervoerde ogenblikken". De schrijver kan zich wel vinden in die oude rabbijnen. „De rest is archaeologie".

Men kan het ook zoo zeggen, vindt de Henkels: de archaeoloog spreekt van het stollen der watermuren, ter rechter- en ter linkerhand. De keukenmeid echter spreekt over iets totaal anders. Ze spreekt van den weg daartusschen, den smallen, den veiligen. Of eigenlijk spreekt ze niet — want in de keuken zingt ze. Daartoe is ze gedoopt. De schrijver wou wel zulk een keukenmeid zijn. Liever dan een archaeoloog.

Tot zoover de schrijver. Op den achterkant van den omslag beveelt de uitgever een boek aan van den archaeoloog Prof. Dr Th. C. Vriesen: Palestina en Israël. Maar dezen keer staat de archaeoloog met den rug naar het verleden en het gelaat naar de toekomst. Dat kan natuurlijk ook. Je blijft er dezelfde bij.

Die confrontatie — op geduldig papier — van het meisje en den archaeoloog, van zangster (op een afstand, want de jongedame blijft „in haar keuken") en betoogster (op een afstand, want de oude heer kan Mozes' eeuw niet meer terughalen) — ik mag ze wel. De tegenstelling komt, in wat anderen vorm, eenigszins neer op de bekende contrastering van: speler en toeschouwer. Het is een liefkoosd thema van Barthianen. De speler (denk aan de arena, speler kan dus wel vechter en worstelaar zijn), de speler zit midden in de worstelling; het gaat hem om dood en leven. Maar de toeschouwer zit maar toe te kijken: den idealen stand te construeeren en den werkelijke stand te reconstrueeren. Hij praat erover, hij redeneert erover, misschien schrijft hij er wel een artikel over in dat verschrikkelijke blad „Sport". Maar het raakt hem de kouwe kleeren niet, laat staan de warme huid, laat staan het kloppend hart.

Verwondert het jou niet een beetje, dat de schrijver het zangmeisje in haar keuken achterliet? Ik zou liever de keukenprinses hebben genomen, die door die zee moest. Dat zegt de schrijver ook wel, maar hij laat ze ook in de keuken zingen. En ik geloof, dat ze, zoodra ze weer in de keuken is, heel wat geleerd heeft van dominees, en onderwijzers, en boekenschrijvers, kortom van geloovige beschouwers en geloovende „archaeologen". Zoodat ik de confrontatie van die twee figuren wel een beetje minder pijnlijk maken wou. Ik zing liever met het meisje na de geloovige beschrijving van den Schriftgetrouwen archaeoloog. Ik heb al eens zoo iemand hoor- zingen. Hij heette Esser. Dr J. J. Esser. Zoo wijs en geleerd en peuterachtig als die archaeoloog. Maar zoo vroolijk in den Heere en zoo verrukt eenvoudig als dat keukenmeisje.

Maar weet jij, waarom ik aan dat artikelje van de Henkels teruggedacht?

Omdat ik het tijdschriftnummer verder doorlas, en toen ook een artikel van dr J. G. Woelderink tegenkwam. Het handelt over „de volkskerk".

Toen ik dat had doorgenomen, zat dat probleem keukenmeisje-(archaeo)loog me ineens weer „in kop te malen", zeggen de Groningers, geloof ik.

Dr Woelderink — en die onder de Barthianen. Dat wil zeggen: onder de keukenmeisje-logen. Onder hen, die betoogend als de geraffineerdste, en systematiserend als de taaieste scholasticus, de figuur — op papier — hebben uitgeknobbeld van het zingende keukenmeisje als oogenblikstype (en dus heelmaal geen echt type) van den mensch, die alleen maar „in het oogenblik" God „hoort". Wel „geloovend", maar niet „geloovig". Als dat keukenmeisje, dat in haar „oogenblikkelijkheid" natuurlijk alle beschrijving van archaeologen, en anthropologen, en theologen en alle andere-logen tart, eenmaal erkend is als de werkelijke geladen, gespannen hoorders-van-t-Woord, dan blijft ze wel in de keuken, en laat de archaeo-

logen rustig een stel boeken plus een theocratie en een kerkenordening voor elkaar brengen.

Dr Woelderink onder de barthianen. Maar onder hen werken. En met hen publicerende. Dat lijkt me een der eerste en meest tastbare schadeposten, die op rekening staan van de kwade suggesties der nieuwe Hervormde „Kerkenordening". Die is een rimp, dunkt me, tienmaal erger dan „1816". Want zonder ook maar één geloofs-vraag scherp gesteld, laat staan beantwoord, laat staan opgelost te hebben, komen nu onder de kruisvaarders-leus „God wil het", al die hervormde menschen bij elkaar, wisschen de grenzen uit, begraven de strijdbijlen, waarop een deel hunner het monogram van „Christus-Koning-Profeet-Borg" geschreven had, en gaan nu hand in hand het vlot betreden, dat afdrift op den stroom, die „de kerk" afvoert naar de zee van 't zich associeerend christendom — in „dienstauto's" trekken ze naar de „dienst-vloten", de gelijkschakeling tegemoet. Holland henkt zich selbst.

Woelderink onder de barthianen — ik vind het toch zoo jammer. Destijds hebben we allemaal veel van hem gehouden. Toen Hepp ook hem te lijf ging, wisten we: de bestrijding raakt de kern niet, en Woelderink ziet inderdaad dingen, die Hepp niet ziet. Hij zag veel van de sacramenten, dat Hepp niet wilde zien, en toen niet meer kon zien — hij was op weg naar de prutsery van 1944. Woelderink zag veel in de gereformeerden van den bloeitijd, en in het verbond, en in den mensch, en in het conflict Reformatie-Wederdooperij, dat Hepp niet zag. Wij hebben allemaal van dien man gehouden, al begrepen wij: hij is mis in het „stuk der kerk". In het stuk der kerk lijkt hij, dachten we, op den archaeoloog, meer dan op de keukenmeid.

En sommigen zeiden toen al: als 't op dat ééne punt mis is, dan komt er meer uit zijn verband.

Ik geloof het ook.

Nu hebben ze de Hervormde Kerk opgedrongen een „archaeologen"-werkstuk van comme ça, genaamd de nieuwe Kerkenordening. En kort daarna zie je ook Woelderink met de archaeologen-van-het-keukenmeisjes-Erlebnis in zee gaan. Die hebben de nieuwe kerkenordening gemaakt. Ik hoorde een besten, vromen hervormden man zeggen: is 't niet een wonder, dat God nu al die partijen, die zólang mekaar bevochten hebben, in eens bij elkaar brengt? Ik dacht: daar heb je dezelfde ziekte als ons wordt opgedrongen onder den naam van gezondheid: je gaat maar eens praten, zegt maar: ik ben móe van den strijd (een nette term voor: beu van wat ik als Gods waarheid heb aangediend), en kijk, de gebraden vredesduiven vliegen je in den mond.

Woelderink onder de barthianen. Zijn boeken gaat hij afschrijven. Zijn prachtige studieresultaten worden gehonoreerd, en „eerlijk" ook, door archaeologen, want ze zijn ook archaeologisch knap. Maar het keukenmeisje in Woelderink oefent de stem voor den kóórzan. Tekst: het maaksel van Woudschoten: kerkenordening der volkskerkenheid.

En nu gaat Woelderink over de volkskerk schrijven. Niet zóó, maar zoo. De archaeoloog in hem vecht tegen andere archaeologen. Hij is nog druk aan het „onderschelden", om niet de valsche, doch de ware volkskerk-idee aannemelijk te maken.

Maar het blijft de volkskerk.

Ik vertel je maar niet, amice, hoe het volgens Dr Woelderink dan niet en wel moet met de volkskerk. Ik vertel je alleen maar dat ik het naar vind, dat ook die man in dien kring terecht gekomen is. Het aantal dergenen, die de Barthiaansche ideologie-der-keukenmeisjes-gestalte gaan overnemen, of goedpraten, groeit. Bij de hervormden, en bij de synodocraten. Als 't in de kerk mis gaat, wordt er meer losgemaakt. Uit kerkelijke misère komt het voor een deel, dat menschen, die moesten vechten-op-leven-en-dood-met-Barth, toch eigenlijk zeggen: nou ja, is 't dan zóó erg? Ze breken de geleerden, en kijken uit naar die dienstauto, die je naar dat vlot moet brengen. Het vlot naar de zee der „oecumene". Een Roode Zee „gebeurt" niet meer.

Dat keukenmeisje van den haarlemschen dominee song — als ik goed combineer — eerst bij de Roode Zee zelf onder Mirjam en later „in haar keuken". Nu — er is een lied van Mozes (bij de Roode Zee) en later komt er een lied van het Lam (Ex. 15, Openb. 15).

Ik hoor veel archaeologen praten over „de kansen der kerk". Gek, dat die kansen-speculanten zoo secuur op archaeologen lijken, en dat ze de Barthiaansche kans van een gemeenschappelijk anti-kansberekenings-en-pro-waagstuk-front hebben aangegrepen met succes. Ze praten samen over „Wagnis" (waagstuk, kans zonder kansberekening). Dat was de kans der rekenaars. Ze waren

erbij als de pinken.

Wil ik je eens wat opbiechten. De Vrijmaking van 1944 — dat was nu eens geen archaeologen-beschrijving, doch dienstmeisjes-gang en dienstmeisjes-zang. Ik wou, dat er anderen waren, die het weer eens aandurften, doodgewoon je gang te gaan in de kerkvraag, zonder rechts of links te zien. En vooral, zonder te DOEN, of je rechts of links niet ziet. Er zijn immers ook archaeologen in het costuum van 't dienstmeisje; en als 't dan eindelijk voor mekaar is, zingen ze in keukenmeisjes-costuum, uitblazend van archaeologen-berekening: psalm 133!

We hebben allemaal onze Roode Zee. Je moet niet zeggen: eerst moet ik daar en daar zijn, en eerst moet 't K.N.M.I. van De (Kerk)bilt die en die weersverwachting hebben ómgeroepen, en dan pas zal ik gelooven: er is een Roode Zee, en nou móet ik wel een daad doen; het water in of — farao tegen 't lijf. M'n goele man, de lui die zóó praten, hebben allemaal kaarten op zak, en theorieën, ook over de kansen, die God ons geeft om nog eens 'n Roode-Zee-crisis te beleven. Kortom: het zijn archaeologen. Je hoort ze 't zeggen: mijn kerk verlaten? Meneer, ZOOLANG ze dit of dat niet doet, ZOOLANG ik dit of dat nog mag (want jij kunt mij niet schelen), zóólang is het geen valsche kerk, en hebben we geen Roode-Zee-impasse. Jammer voor Mirjam en het keukenmeisje, dat die het archaeologenwoord „impasse" niet gekend hebben.

Maar laat al die lui praten.

Een Roode Zee, die zoek je niet op, en die ga je niet uit archaeologen-vliegtuigen verkennen voor den kartografischen dienst. Je staat er ineens voor: „ze" bevelen je wat onzinigs, God zegt: niet doen, want dan maak je je zonden nog maar meer, en dan doe je 't niet, en dan heb je de Roode Zee-passagie. Je komt er door en je hebt de kerk weer en je gaat zingen met 't keukenmeisje en je vraagt de archaeologen van je kerk, of ze arijschrift Schriftconform de situatie willen beschrijven. Al zingend onder 't schrijven.

We stikken niet onder de archaeologen. Dat is bruikbaar volk, als ze geloovig zijn tenminste. We stikken alleen maar van de bedorven lucht: archaeologen van het koudste bloed, maar geschminkt als het moderne keukenmeisje met roole nagels. Ze zingt, maar ze zingt mij te mooi. Ze zingt geen Mirjamslied, maar — is 't niet casueel — den Barthiaanschen Schlager.

En toch zijn we op weg, in onze UIT alle volk gewonnen kerk, naar de stranden waar het Lamalied wordt ingezet. Kun je weer zingen, ouwe vrijgemaakte jongen? Zing dan mee. Zing met je archaeologen-object

ADOLPHUS VENATOR.

KERKNIEUWS

Beroepen te:

Zaandam, Blokzijl, Sliedrecht, Bilthoven en Musselkanaal-2e Exloërmond, Cand. K. Deddens te Kampen. Zwijndrecht-Gr. Lindt, Cand. J. Faber te Amsterdam. Barendrecht-Pernis, Cand. W. G. de Vries te Groningen.

— SNEEK. Aan de vacatiegangers te Sneek en omgeving wordt meegedeeld, dat de kerkdiensten Oosterdijk 30 zijn om 8.30 en 14.30 uur; dus niet zooals in het Handboek vermeld.

— 's-GRAVENHAGE-WES1. De kerkdiensten van de Geref. kerk te 's-Gravenhage-W., welke gehouden werden in de Cederstraat 29, worden thans tijdelijk gehouden in de Copernicusstraat 161, in verband met reparatiewerkzaamheden.

— STICHTING TOT OPRICHTING EN INSTANDHOUDING VAN TEHUIZEN VOOR RUST- EN HERSTELHOEVENDE. Sedert de laatste verantwoording ontving ik van N.N. te Kampen een steentje ad f 1.50 en van de Diaconie der Geref. Kerk te Zwolle een restant van een kledingactie ten bedrage van f 380.09. Voor het laatste bedrag kunnen wij niet minder dan 4750 steenen kopen! Hartelijk dank voor beide giften.

Naar aanleiding van verschillende brieven, die ik ontving, wil ik gaarne even mededeelen, dat het op te richten Tehuis niet in de eerste plaats bestemd is voor „Oude Broeders en Zusters", maar voor leden van onze Kerken, die rust behoeven of herstellend zijn.

Met hartelijke aanbeveling.

De secretaris van bovengenoemde stichting,

JAC. BOSCH Jzn,

Wezep, „Deawin", Cultuurweg P 108, postrekening 254331.

Hebt U al besteld het mooie boek van

Ds D. VAN DIJK van Groningen:

GIJ ZIJT GODS MEDEARBEIDERS?

Deze herdruk voorziet in een behoefte. Alle jonge mensen van Gereformeerde belijdenis moet het in handen gegeven worden. Het is een boek voor verloofden, jong-gehuwden, en ook voor ouders en opvoeders. Het behandelt de moeilijke en kritieke periode van het jeugdleven, waarin zoveel zich ten goede of ten kwade wenden kan.

Het werk is uitstekend uitgevoerd, in mooie band en op prima papier gedrukt. Een uitstekend verjaardagsgeschenk. De christelijke pers is unaniem vol lof.

De prijs is slechts f 4.50.

Verkrijgbaar bij de boekhandel of rechtstreeks bij de uitgevers:

Oosterbaan & Le Cointre N.V. te Goes - Girón 36000

Boekbinderij VAN KUIJK

Voor al Uw Bindwerk.

Reformatie f 3.75

Catechismus f 2.35

Alle toezendingen onder rembours.

Zalmstraat 1 - Scheveningen

En nu... allemaal!

Deze zangbundel heeft in de pers zeer de aandacht getrokken. Heeft U de bundel al in Uw bezit? Prijs f 7.90.

Bestelbaar bij de boek- en muziekhandel of rechtstreeks bij de Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. TE GOES.

Geschiedenis ener Martelaarskerk (Het Protestantisme in Frankrijk)

door Prof. J. CHAMBON.

Vertaald door Ds P. VAN DER KRAAN.

In dit werk maken wij op grondige manier kennis met de geschiedenis van de Franse Martelaarskerk, een geschiedenis, welke in ons land nog maar al te weinig bekend is. Het boek is op ontroerende wijze geschreven en spant van het begin tot het eind de aandacht. De pers schreef al terstond schitterende recensies over dit werk.

Het verschijnt in prachtband, met goud opdruk, op prima houtvrij papier, 216 pagina's. Prijs f 5.50.

Wie abonné wordt op de R(eformatie) B(oeken) S(erie), R.B.Serie, ontvangt het werk voor de spotprijs van f 2.90. Men abonneert zich voor een jaar, waarin vier boeken verschijnen op theologisch, exegetisch, historisch, sociaal of cultureel terrein. Een schitterende manier om op goedkope wijze een eigen bibliotheek te vormen van blijvende waarde. Vraagt ons prospectus. Verkrijgbaar bij de boekhandel of rechtstreeks bij de Uitgevers:

Oosterbaan & Le Cointre N.V. te Goes - Girón 36000